
Frågeformulär och kodning F3

Se även psykologistencilen samt ur Fråga rätt; finns i extrakopiebunten.

Förra gången (F2)...

- Planering av en undersökning
  - Problem, frågeställning – typ av undersökning (ex survey), urvals-/totalundersökning, vem, vad, hur?
- Olika datainsamlingsmetoder
  - Enkät, intervju, observation...
- Olika slag av variabler
  - Kvantitativa (diskreta vs kontinuerliga)/kvalitativa, datanivå (nominal, ordinal, intervall, kvot), bakgrundvariabler/undersökningsvariabler

Förberedelser inför undersökningen och frågeformuläret

- Tidigare undersökningar
  - Leta på ex www.scb.se (ex undersökn. om levnadsförhållanden)
  - Om formulär finns, hur fungerade det?
  - Kvaliteten?
- Registeruppgifter/sekundärdata
  - Samma definitioner, avgränsningar?
  - Stämmer sakområdet? Aktualiteten?
- Djupintervjuer med ämnesexperter
  - Identifiering av relevanta variabler och ämnesområden.
- Fokusgrupper
  - Mindre grupp av personer med olika bakgrund från populationen.
  - Diskussion, associationer, hur tänker "vanligt folk"?

Förberedelser inför undersökningen och frågeformuläret

- Förutom *undersökningsvariabler* måste man också bestämma vilka *bakgrundsvariabler* som skall mätas, dvs vilka undergrupper i populationen vi är speciellt intresserade av och vill göra separata redovisningar för.
  - Utgå från frågeställning/ar
- Vanliga bakgrundsvariabler:
  - Ålder, kön, region/bostadsområde, yrke, näringsgren, inkomst, utbildning
- Gör upp planer för den tänkta presentationen i form av tomma tabeller/diagram ("dummytabeller"), för att se om den sökta informationen uppnås med hjälp av dessa.

Frågeformuläret

- Utgå från att vi skall genomföra en enkät eller en intervju med ett *strukturerat* frågeformulär.
- "Som man frågar får man svar"
  - Utgå från **VAD** man vill undersöka, vilka storheter (parametrar) man vill bestämma.
  - Får man svar på sina frågeställningar genom frågorna?
- Var självkritisk och fråga Dig:
  - Varför ställs frågan?
  - Vem är frågan avsedd för?
  - Vad vill Jag ha ut av frågan?
  - *Kan* respondenten besvara frågan?
  - *Vill* respondenten besvara frågan?

Frågeformuläret

- Testa alltid frågeformuläret:
  - Låt personer provifylla och utvärdera. Man kan också låta personerna resonera högt hur de tänker när de fyller i frågorna.
    - Detta kommer ni göra på S2
  - Gör en riktig provundersökning då alla delar av undersökningen testas (för större undersökningar)
  - Ta hjälp av SCB:s mättekniska laboratorium
    - www.scb.se

Frågeformuläret

- Att tänka på
  - Själva formuleringen av frågan
  - Svarsalternativen
  - Ordningsföljden av frågorna
  - Känsliga frågor
  - Information om undersökningen
    - Introduktion till formuläret (definitioner/instruktioner)/introduktionsbrev
- Formuläret är bra om vi har
  - Bra frågor
  - Lämpliga svarsalternativ
  - Trevlig och enkel layout
- Obs! Ert formulär: **högst 2 sidor!**

Formulering av frågor

- Faktafrågor
  - Använd ett lättfattligt språk utan förkortningar, fackuttryck eller långa meningar
- Attitydfrågor
  - Undvik ledande, värdeladdade eller prestigeladdade frågor, gör frågan och svarsalternativen neutrala och balanserade
  - Inga negationer i frågan.
- Se tips i Fråga rätt

Exempel 1

Vilken är Din huvudsakliga inställning till ...

- Mycket negativ
- Ganska negativ
- Varken negativ eller positiv
- Ganska positiv
- Mycket positiv
- Ingen åsikt/vet ej

För att få "rutor" i Word: gå till Infoga - symbol

Exempel 2

Instämmer Du i påståendet xxxxxx?

- Ja, helt och hållet
- Ja, delvis
- Varken instämmer eller tar avstånd
- Nej, tar delvis avstånd
- Nej, instämmer inte alls

Svarsalternativ

- **Öppen fråga**, med ett förhoppningsvis entydigt svar

Hur gammal är Du? .....

Alternativt:

Vilket år är Du född? .....

(Se ex på layout, KD sid 139.)

- Klassindela *inte* åldern på formuläret!
  - Vi kanske missbedömer åldersfördelningen bland de som svarar.

Svarsalternativ

- Ett begränsat antal alternativ

Har Du ett mobiltelefonabonnemang?

- Ja
- Nej

Kön?

- Man
- Kvinna

Ange Ditt civilstånd

- Gift/Sambo
- Ensamstående

(Jfr folkbokföringens civilstånd)

Svarsalternativ

- **Attitydfrågor**, hur många svarsalternativ?
  - Förra exemplen, 5-6 alternativ
  - Alternativt:
    - Positiv
    - Varken positiv eller negativ
    - Negativ
    - Vet ej/ingen åsikt
  - Kan uppfattas som för få alternativ; bättre med 5-7 alternativ.

Svarsalternativ

- Hoppfråga
  - Bor Du på studieorten?
    - Ja
    - Nej ⇒ Gå till fråga xxx
- Kombination av slutna svarsalternativ och ett öppet
  - Hur bor Du på studieorten?
    - Egen ägd eller hyrd bostad med kontrakt
    - Studentbostad
    - I andra hand eller inneboende
    - Bor hos föräldrarna
    - Annat, nämligen .....
- En provundersökning kan ge tips om att något viktigt svarsalternativ är bortglömt/förbiset.

Svarsalternativ

■ Rangordningsfrågor

Vilka egenskaper värdesätter Du mest hos Din mobiltelefon? Ange med 1 den egenskap Du värdesätter mest, med 2 därefter, osv:

- Priset
- Kvaliteten
- Servicen
- Svenskt fabrikat
- Annat fabrikat

Svarsalternativ

- Välj **datanivå** på frågan så att man tror att den går att besvara
  - Kvotskala: Ange exakt antal
  - Ordinal: numerisk gradering/verbal gradering
  - Nominal: förekommer/förekommer ej
- Obs! Använd **minst två** kvantitativa variabler (mätta på intervall/kvotskala) i era undersökningar – Ni kan då göra spridningsdiagram, regression osv.

Ordningsföljd

■ Tratt-tekniken:

- Inled med bakgrundsvariabler, "ofarliga" och lätta att fylla i
  - kön, ålder, barn, civilstånd...
- Sedan mer detaljerade (och känsliga) frågor. Man ska öka förtroendet och få respondenten att känna sig trygg.

■ Ibland *omvänd* tratt-teknik:

- börja med detaljerade frågor och avsluta med generella, sammanfattande frågor.
  - Ex: flera indikatorer om stress
  - Avslutande sammanfattande fråga: Upplever Du att Du är stressad? (Ja/Nej/Vet ej)
  - Koll: Är svar förenligt med svaren på de detaljerade frågorna? (Reliabilitet)

Ordningsföljd

- Om det är flera ämnesområden i enkäten, håll samman frågorna i området. Inled varje del likadant. Överbrygga ämnesområdena.
- Alla frågor är inte lika relevanta för alla respondenter. Använd *filterfrågor (hoppfrågor)*.
  - Ex: De som ej har barn skall inte svara på frågor om hur de har ordnat med barnomsorgen.
  - Viktigt: Hoppen skall gå *framåt* i enkäten.
    - Datorstöd kan underlätta hoppfrågorna så att frågorna blir besvarade av rätt personer.
  - Viktigt: Intervjuare måste lära sig och öva extra på formulär med hoppfrågor.

Känsliga frågor

- Informera om lagregler
- Slutna/öppna svarsalternativ
- Ha med "Vill ej besvara frågan"
- Tratt-tekniken
- Skydda anonymitet
  - Valurnemetoden
  - CASI
  - Randomiserad svarsteknik

Kognitiv surveyforskning

- Man försöker förstå hur respondenten tänker/gör när han/hon besvarar en fråga, hur *svarsprocessen* går till.
  - Finns möjligheten att besvara frågan?
  - Att förstå ord och begrepp i blanketten och innebörden av uppgiften?
  - Att hämta fram information ur minnet alt. från anteckningar/bokföring eller dylikt?
  - Att bearbeta sin information och värdera vad som verkligen efterfrågas?
  - Att utforma sitt svar med hänsyn till blankettens utformning och passa in det i rätt svarsalternativ?
- Kan vara till hjälp när det gäller att förstå var svårigheterna finns i frågeformuläret.

Kognitiv surveyforskning

- Hur tar respondenterna fram svaren?
  - Enbart avskrift, uppgifterna finns redan.
    - Ex: I företagsundersökningar
  - Mätningar eller observationer krävs.
    - Ex: bokföring av aktiviteter, utgifter,...
  - Personliga uppgifter, finns i respondentens medvetande.
    - Ex: kunskaper, planer, minnesbilder, attityder, åsikter, ...

Kognitiv surveyforskning

- Varför svarar man **inte** på en fråga?
  - Förstår ej frågan
  - Minns inte/kräver för mycket
  - Tidsbrist
  - För många frågor/för mycket beräkningar/bedömningar
  - För känsliga/för privata frågor
  - Ointressant ämne som man ej är berörd av
  - Rädd för integritetskränkning

”Dåliga” frågor (se KD sid 126-130)

- Är Du positivt inställd till privata alternativ inom barnomsorgen?
- Det beräknas att man måste höja kommunalskatten med 2 kronor om man inom en 3-årsperiod skall kunna bygga ut den kommunala barnomsorgen så att kön försvinner. Ett alternativ, som troligen innebär oförändrad skatt, är att satsa på privat barnomsorg. Vilken är Din huvudsakliga inställning till privata alternativ inom barnomsorgen?
- Är Du som förälder beredd att ställa upp och arbeta i ett nystartat föräldrakooperativ för att därmed kunna lösa dina barnomsorgsproblem?
- Om du skulle få plats för Dina barn inom barnomsorgen, skulle Du då börja arbeta heltid?
- Har Du aldrig anlitat ”svart” dagmamma?
- Tycker Du att dina förväntningar på kursen har blivit uppfyllda?

Kodning

■ Förkodade svar

Vilken är din huvudsakliga inställning till... ?

- 1 Mycket negativ
- 2 Ganska negativ
- 3 Varken negativ eller positiv
- 4 Ganska positiv
- 5 Mycket positiv
- 6 Ingen åsikt/vet ej

Koderna kan vara i mindre storlek

Förkodade svar

Instämmer Du i påståendet xxxxxx?

- 5 Ja, helt och hållet
- 4 Ja, delvis
- 3 Varken instämmer eller tar avstånd
- 2 Nej, tar delvis avstånd
- 1 Nej, instämmer inte alls

Förkodade svar

Är Du kvinna eller man?

- 1 Kvinna
- 2 Man

Tycker Du att reklam skall tillåtas i den statliga televisionen i Sverige?

- 1 Ja
- 2 Nej
- 3 Har ej tagit ställning

Öppet alternativ

Vad är främsta anledningen till att Du har valt att läsa statistik?

- 1 Ämnet är allmänbildande
- 2 Ämnet krävs i någon ämneskombination
- 3 Ger meriter för annan utbildning
- 4 Kom inte in på den kurs jag sökte till i första hand
- 5 Annat skäl, nämligen .....

För kodning av yrke, utbildning,
socioekonomisk tillhörighet etc., se KD sid
154-164 om olika klassifikationsstandarder

Fler tillåtna svarsalternativ

Vad använder Du din dator framför allt till? Kryssa i
ett eller högst tre alternativ.

- 1 Ordbehandling
- 2 Kalkylering
- 3 Programmering
- 4 E-post
- 5 Sökning på Internet
- 6 Spela spel
- 7 Annat, nämligen .....

Kodning: 1, 4, 5 ger kod 145 osv.

Bättre: Låt varje alternativ vara en variabel (en kolumn
vid databearbetning) som kodas 0 eller 1

Partiellt bortfall (variabelbortfall) vs frågor som ej skall besvaras av alla

---

- Partiellt bortfall
  - "*" i Minitab
  - Kan även ge kod 9, 99, 999 osv
- Frågor som ej skall besvaras av alla (vid hoppfrågor)
  - Kan ge kod 7, 77, 777 osv
  - Se till att det går att skilja på denna kod och kod för partiellt bortfall

Exempel

- Bilagor 2:1, 2:2, 3:1 och 3:2 i KD